

Mittuniversitetet
Rektor

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Jörgen Yng
08-56308758
jorgen.yng@hsv.se
BESLUT

2012-05-31
Reg.nr 31-6816-11

Anmälan mot Mittuniversitetet angående avgift för hjälpmedel

Anmälan

NN har i en anmälan till Högskoleverket anfört att han inför tentamen i kursen *Fysik GR (A), Mekanik A*, 7,5 högskolepoäng, har erbjudits att i förväg köpa till sig poäng på tentamen. Genom att köpa en inloggning till en webbsida och där svara på ett antal frågor inom fysik kan studenten kvittera ut poäng inför tentamen. Examinationen är alltså avgiftsbelagd. Ansvarig för kursen menar att momentet inte ingår i examinationen men likväl ska tas med i betygsbedömningen. Högskolan har på detta sätt smugit in kostnader som gör att studenter med god ekonomi får större chans att klara tentamen. Detta moment framgår inte av kursplanen.

Utredning

Högskoleverket har anmodat Mittuniversitetet att yttra sig över anmälan. I yttrandet anges följande. I kursen används ett webbaserat studiehjälpmedel, *MasteringPhysics*, vilket innehåller ett bibliotek av uppgifter, problemlösningar, filmsekvenser m.m. och är ett verktyg för inläringen. Syftet med att använda studiehjälpmedlet är att stimulera studenterna till kontinuerlig inläsning under tiden kursen pågår. För att förstärka studenternas incitament att aktivt lösa uppgifter i *MasteringPhysics* är det möjligt för studenterna att genom aktivt arbete få med sig tre bonuspoäng (som eventuellt kan höja studentens betyg ett steg på en femgradig skala) till tentamen. Det är dock helt frivilligt att delta i dessa bonusgrundande aktiviteter. De bonusgrundande aktiviteterna är till för att hjälpa studenterna att ta till sig de kunskaper och förmågor som testas på tentamen. För att bli godkänd på tentamen krävs att de lärandemål som testas på tentamen uppfylls, vilket gäller oavsett om studenten har bonuspoäng eller inte. Det går också utmärkt att få högsta betyg på kursen även utan bonuspoäng.

I kursplanen anges att obligatorisk kurslitteratur är *University Physics: with MasteringPhysics and Modern Physics*. När denna lärobok införskaffas ny följer det, utan extra kostnad, med en inloggningskod till *MasteringPhysics*. Det i kursplanen angivna ISBN-numret gäller för bok med kod (enbart boken har ett annat ISBN-nummer). Studenterna kan välja att köpa en begagnad bok, men om de ska kunna använda *MasteringPhysics* så måste de välja att köpa en begagnad bok med medföljande kod (d.v.s. att föregående ägare inte använt inloggningskoden). Om studenten inte köper en bok med medföljande kod är det ändå möjligt att skaffa inloggningsuppgifter men då mot särskild avgift.

Mittuniversitetet anser med hänsyn till det anförda att det är ett oriktigt påstående att studenter kan köpa tentamenspoäng. Universitetet menar istället att det framgår av kursplanen att *MasteringPhysics* är en del av den obligatoriska kurslitteraturen som studenterna förväntas skaffa sig tillgång till. Universitetet kan inte se att det skulle vara någon principiell skillnad mellan att studenter som aktivt löser uppgifter i *MasteringPhysics* får bonuspoäng och att studenter i andra kurser får bonuspoäng för att lösa övningsuppgifter ur en kursbok. Mittuniversitetet vill understryka att förhållandet att det är förenat med kostnader att införskaffa den obligatoriska litteraturen inte är detsamma som en avgiftsbeläggning. En sådan tolkning av uttrycket "avgiftsfri högskola" är enligt Mittuniversitetet felaktig och orimlig. Mittuniversitetet beklagar att NN upplever förhållanden kring kursen på det sätt han uppgivit, även om universitetet inte delar hans uppfattning. För att undvika denna typ av missförstånd avser vi att förtydliga i kursplanen att en inloggningskod krävs för vissa (icke obligatoriska bonusgrundande) aktiviteter i kursen.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterar till en början att det inte finns något hinder mot att en högskola beslutar om examinationsregler för en kurs som innebär att studenterna får bonuspoäng på en skriftlig tentamen om de genomför uppgifter under kursens gång.

NN har anfört att det är nödvändigt att betala en avgift för att få möjlighet att delta i den aktuella uppgiften och anser att detta strider mot regeln i 4 kap. 4 § högskolelagen (1992:1434) om att utbildningen ska vara avgiftsfri för studenter som är medborgare i en stat som omfattas av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz.

Vid riksdagsbehandlingen av 1993 års universitets- och högskolereform anförde utbildningsutskottet följande (bet. 1992/93:UbU03 s. 17).

För de statliga universiteten och högskolorna är det sedan lång tid en självklarhet att avgifter inte tas ut för undervisningen. Dessa högskolor och universitet är statliga myndigheter. Sådana får inte utan bemyndigande i instruktion eller liknande författning ta ut avgifter för sin verksamhet. Något sådant bemyndigande för högskolornas reguljära utbildning är inte aktuellt. Studiematerial och hjälpmedel för personligt bruk är de studerande vid statliga högskolor och universitet däremot traditionellt hänvisade till att betala själva. Om sådana produceras och tillhandahålls av högskolan, anses det tillåtet för dessa att ta betalt. Det förutsätts dock att de studerande inte är förhindrade att, om de önskar och har möjlighet till det, skaffa sig tillgång till materialet eller hjälpmedlet på annat sätt, t.ex. genom lån eller köp från tidigare studerande.

Uttalandena är enligt Högskoleverkets bedömning ännu giltiga (jfr prop. 2009/10:65, s. 14). Det är alltså inte bara kurslitteratur som studenterna får betala själva utan även andra slag av studiematerial och hjälpmedel. Det är därför möjligt för ett lärosäte att föreskriva att studenterna ska ha tillgång till hjälpmedel som kan innebära en utgift för studenterna. När det gäller kurslitteratur och hjälpmedel som t.ex. räknare är det många gånger möjligt för studenterna att införskaffa litteraturen eller hjälpmedlet genom att låna eller köpa begagnat och på så sätt minska sina utgifter. I detta fall torde det emellertid vara svårt för studenterna att undvika att betala för en ny kursbok med medföljande kod eller att köpa koden separat. Detta förhållande innebär dock inte att det är otillåtet för lärosätet att göra det obligatoriskt för studenterna att införskaffa hjälpmedlet.

Enligt 6 kap. 15 § högskoleförordningen (1993:100) ska i kursplanen anges bl.a. formerna för bedömning av studenternas prestationer och de övriga föreskrifter som behövs. Kursplanens regler är alltså föreskrifter, dvs. regler som är bindande såväl för studenterna som för lärosätet. Att studenter kan få bonuspoäng på tentamen om de fullgör vissa uppgifter, framgår inte av examinationsreglerna i kursplanen för kursen. Hur många poäng studenterna kan få på en skriftlig tentamen anges normalt inte i kursplanen, men när studenterna ges möjlighet att få fördelar på tentamen genom att fullgöra uppgifter under kursens gång är det förutsättningar som är så viktiga att de bör anges i kursplanen. Högskoleverket utgår från att Mittuniversitetet beaktar detta vid den utlovade revideringen av kursplanen.

Med dessa besked avslutas ärendet.

På Högskoleverkets vägnar

Christian Sjöstrand
Chefsjurist

Jörgen Yng
Verksjurist

Kopia till:
NN